

LATINITATIS ITALICAE MEDII AEVI
LEXICON

(saec. V ex. - saec. XI in.)

CONDITUM A FRANCISCO ARNALDI

MODERANTE

PASCHALI SMIRAGLIA

CURA ET STUDIO

ANTONII DE PRISCO

HUIC FASCICULO CONFICIENDO PRAEFUIT

IOHANNES POLARA

ADDENDA - SERIES ALTERA

FASCICULUS IX

invenio — largifluus

La redazione del presente fascicolo è stata curata da Antonio De Prisco.
La selezione dei materiali utili dallo schedario del *Lexicon* è stata diretta da
Pasquale Smiraglia e curata da Adele Simonetti.

Roma, settembre 2011

P. S.

I

invenio - *imb-* MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 970, 198, 7: IV, a. 1017, 110, 7, *-benet* pro *-venit* GL. PHILOX. 195, 1, 18. — Fut. pf. vel con. pf. *-nierit* IOH. ARCHIC. 213, 26, infin. praes. pass. *-ire* PAUL. DIAC. Exp. 98, 1, 18, part. pf. nom. fem. pl. *-tas* LEX ROM. RAET. 381, 17. — Seq. *quod* cum ind.: STEPH. v 791 D 19 qui cum *-issent* quod beatus Ignatius iam demortuus erat. — Deprehendere, seq. *in* cum acc.: PAUL. DIAC. Exp. 98, 1, 31 si iterum *-tus* quis subditus eius (*scil.* decani) in negligentiam ... corripendus est ille decanus publice pro hoc. — Nota locut. *male -ire*, aerumnas perpeti: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 75, 9 Narses ... haec breviter retulit verba: Si male feci cum Romanis, *male -am*. — *-iri*, pass., haberi: VITA GAUD. NOV. 419, 7, 24 Gaudentius ... beatissimi Martini egregii Confessoris sectator factus ac peritissimus omnium Notariorum *-tus*, quasi seculi ordinis gradus ascendendo scandeat. — Transl., sensu spirit.: SACR. GREG. 48, 15 oremus et pro catechumenis nostris, ut ... per lavacrum regenerationis, accepta remissione omnium peccatorum, et ipsi *-iantur* in Christo Iesu domino nostro. — De rebus, transl.: PAUL. DIAC. Exp. 133, 1, 6 sutor ... ut vocem signi audierit, ita imperfecta debet dimittere, sicut illa sonus signi *-erit*.

inventaneum - *inbe-* inf. — Inventarium: MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 964, 119, 16 in eo enim tenere ut prenomina ecclesia ... cum omnia que per *inbe-um* mihi adsignaveritis ... in mea sit potestatem tenendi et dominandi: IV, a. 1003, 18, 16 post autem meum transitum memorata ecclesia vestra ... cum omnia que per *inbe-um* michi adsignaberitis in ... vestro monasterio rebertantur. V. et A1 *inventaneus*.

inventio - *-ci-* CAP. AQUIL. 61, 4: inf. — Comparatio: CASS. Var. 135, 3 annonas dierum quinque sine aliqua dilatione praestate ... quatenus provinciam se deseruisse ieiunam de copiae (*scil.* frugum) *-e* cognoscant sitque illis uberior peregrina terra quam patria. — Apud Christ., in liturg., *-o crucis*, dies festus quo Crucis inventio celebrabatur: LIB. SACR. 186, 1, 22 die III mensis magii *-cio* sancte crucis: CAP. NEAP. 427, 37 *-e* (= in *-e*) crucis domini nostri ihesu xpi.

inventor - de Deo, creator: VITA VALENT. GEN. 544, 2, 61 cum igitur omnium bonorum *-i* placuisset, ... repperunt corpus sanctissimi Valentini.

investigabilis - de eo quod vestigari nequit: ANAST. Vita Bas. 308 A 15 tibi, Domine, soli sunt opera istius manifesta ... Omnia quidem nostrorum facinora dinumerata sunt apud te; tu enim misericordia immensa es, et *-is*.

investigo - perspicere: ANAST. Vita Ioh. El. 498, 1, 49 non personam tantillitatis meae intuens, non astutiam *-ans*, non verborum phaleras requirens, ... translationem hanc ... firmate. — Persequi: BERT. Barth. Lip. 39 F 16 Petrus docet nationes, sed et Bartholomaeus consequenter paria *-at*. — Pro *investire*: CHRON. ALT. 8, 26 episcopium Torcellis per annulum me *-abat*, in digitum mihi mitebat.

investis - PAUL. DIAC. Fest. 506, 2 vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate; e contra *-is*, qui necdum pubertate vestitus est.

investitio - acc. sing. *-e* inf. — Immissio in possessionem: CHRON. ALT. 10, 28 precepit ... ut, si de illius prolis utilem clericum fuisset, ut ecclesia sancti Laurentii per *-e* Torcellis episcoporum acciperet.

inveteratus - cum gen.: RATH. Prael. 218 A 1 ne *-us* dierum malorum rite vociteris, dies tuos, iam rogo, ut dimidiare, dum vales, studeas, et spiritu mentis renovari contendas. — Neutr. pl. *-a*, subst.: SACR. GEL. 84, 17 totus ... mundus experiatur et videat deiecta erigi, *-a* novari et per ipsum (*scil.* Deum) redire omnia in intergrum, a quo sumpsere principium.

invicem - *pro -m*: IOH. ARCHIC. 212, 7 sic cantatur apud eos prima ... Dicit prior «Deus in adiutorium meum intende» et inde ceteri quod sequitur. Ista prima ibi cantatur ubi dormiunt et ibidem *pro -m* capitulo dicto orant

invictus - *-issimus*, hon. tit. imperatorum: PASS. EUT. 460, 2, 49 pro salute Domini nostri *-issimi* Principis Claudii, si non sacrificaris diis immortalibus, diversis tormentis te faciam irrere.

invidae - v. A2 *invite*.

invideo - nocere: SACR. GREG. 125, 22 si quid est quod incolunitati habitantium *-et* aut quieti, aspersione huius aquae effugiat.

invidia - acc. sing. *-a* LEX ROM. RAET. 442, 26.

invidus - *-us hostis*, *-us serpens*, diaboli epith.: LIB. SACR. 162, 2, 41 Deus, ... respice super hunc famulum tuum, qui dolis *-i* serpentis appetitur, quem vetus adversarius et hostis antiquus atrae formidinis horrore circumvolat:

MIR. ANAST. 234, 14 ille -us hostis, antiquus humani generis inimicus, immisit se in puellam.

invigilo - seq. *adversus* cum acc.: CASS. Var. 290, 33 -et incorruptibilis sensus aduersus male consuetas manus: excludatur undique studium fraudulentum, quia hoc dignum est per iudicem provenire sincerum.

inviolabilis - GL. PHILOX. 204, 1, 18 -e: ἄθραυστος (Verg. A. 11, 363 ?).

inviolabiliter - *-avi-* MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 946, 163, 9.

inviolaviliter - v. A2 *inviolabiliter*.

invisibilis - transl.: DION. Gr. Nyss. hom. 372 A 1 communio vero mentis ad corpus ineffabilem quamdam et incomprehensibilem copulam habere cognoscitur, nec interius existens, quia res incorporea nequit corpore contineri, nec exterius circumfusa vel ambiens, sed -i quodammodo et inexplorata ratione naturae coniuncta atque connexa.

invitorium - acc. sing. -o inf. — Psalmus invitatorius (cf. DUC. s.v. *psalmus*): IOH. ARCHIC. 212, 32 cantat ... -o, quod est «Venite exultemus Domino».

invite - *-idae* LEX ROM. RAET. 327, 3.

invitus - *-inbi-* inf. — MON. NEAP. ARCH. II, a. 982, 27, 4 insuper obligati siamus nos et nostros heredes ... ad componendum quinquaginta solidi constantiniani et in antea semper taceamus per -bitis per supra dicta obligata pena.

involutio - in imag., implicatio, difficultas: GREG. M. Cant. 500 C 7 praedicatores quippe sancti aliquando canes per similitudinem dicuntur: quia praedicationibus assiduis, quasi latratibus importunis, adversarios quosque a grege ovium arcere nituntur. Isti canes vulpes Christo capiunt; quia ducem suum dum fideliter diligunt, pro eius amore laborantes, tergiversantes haereticos ab -ibus quaestionum, quasi a tenebris caveis ad lucem veritatis educunt.

involvere - *se -ere*, se insinuare, intorquere: PAUL. DIAC. Fest. 100, 2 involvus vermiculi genus, qui se -it pampinis.

involvere - PAUL. DIAC. Fest. 100, 2 -us vermiculi genus, qui se involvit pampinis.

iocor - infin. praes. -are PAUL. DIAC. Exp. 100, 1, 8.

iocularius - *go-* vit. tyboth. inf. — PAUL. DIAC. Exp. 62, 2, 23 surrilitates (*pro* scu-) sunt verba go-ia.

ioculator - *go-* vit. tyboth. inf. — PAUL. DIAC. Exp. 62, 2, 22 scurrilitas derivatur ab eo quod est scurra, idest go-r.

iocunditas - v. A2 *iucunditas*.

iocundo - v. A2 *iucundo*.

iocus - acc. pl -us PAUL. DIAC. Exp. 61, 2, 37.

iota - in imag., de minima parte alcis operis (cf. Matth. 5, 18): IOH. ARCHIC. 215, 17 Leo papa ... opuscula ... edidit, quae si quis ea usque ad unum -a non recipit vel veneraverit, anathema sit.

iovidies - *iovi die* MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1016, 92, 13.

ioviste - PAUL. DIAC. Fest. 93, 12 -e compositum a Iove et iuste.

iperbole - v. A2 *hyperbole*.

ipocrites - v. A2 *hypocrites*.

ipse - sing., nom., masc. -er QUAEST. MON. 593, 33, -i IOH. ARCHIC. 215, 40, -o LEX ROM. RAET. 306, 14: CARTM. 596, 2, 24, -um AN. EX DIV. 134, 12: QUAEST. MON. 591, 36: LEX ROM. RAET. 334, 14, -us LEX ROM. RAET. 369, 14, -os PAUL. DIAC. Fest. 5, 17, fem. -am LEX ROM. RAET. 327, 16, neut. -o IOH. ARCHIC. 203, 11, -d COD. CAR. 510, 23, -e RATH. Prael. 227 A 10: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 942, 139, 17; gen., masc. -i LEX ROM. RAET. 354, 8, fem. -e CHRON. ALT. 10, 14; dat., masc. -e QUAEST. MON. 590, 52, -sui LEX ROM. RAET. 403, 7, -o RATH. Prael. 265 B 14; acc., masc. -e QUAEST. MON. 591, 52, fem. -a LEX ROM. RAET. 432, 1: MIR. ANAST. 238, 29: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 820, 7, 3, neut. -o LEX ROM. RAET. 306, 9: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 820, 7, 8; abl., masc. -u LEX ROM. RAET. 317, 11, fem. -o IOH. ARCHIC. 203, 33; pl., nom., masc. -e IOH. ARCHIC. 199, 2, 14: LEX ROM. RAET. 317, 2, -os LEX ROM. RAET. 442, 6, fem. -as LEX ROM. RAET. 351, 9: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 937, 97, 4; dat. -orum LEX ROM. RAET. 333, 2; acc., masc. -i AN. EX DIV. 149, 26, -us IOH. ARCHIC. 200, 1, 3: LEX ROM. RAET. 381, 17, fem. -e MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 939, 119, 11; abl., masc. -us LEX ROM. RAET. 429, 26. — Fund. cum particula -dem: MON. NEAP. ARCH. II, a. 988, 86, 10 integra una terra nostra iuris ipsiusdem ecclesie nostre; fund. cum voc. seq.: MON. NEAP. ARCH. II, a. 997, 178, 28 recepi a parte tua memoratum sacramentum una cum ipsolidos (= ipsos solidos) quatuor de tari. — Nota invers. verb. -is his: PAUL. DIAC. Exp. 19, 1, 37 decem sunt modi quibus loquuntur homines inter se et -is his etiam modis ... loquitur scriptura de deo vel ad deum. — Redund.: CARTM. 596, 2, 20 faciat ipse et sui heredes ... de fruge et reddito -ius terrae quicquid volue-

rint. — PAUL. DIAC. Fest. 433, 6 sapsa: -a. Idem Ennius (Ann. 430): «Quo res sapsa loco sese ostentat»; 97, 21 in eopte eo -o. — Per saepe adhib. pro, *hic*: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 156, 7 ad perticas autem locus -e dicitur, quia ibi olim perticae ... erectae steterant; *ille*: PASS. ZOT. 170, 7 non est spiritus in ore -orum: FORM. MER. 692, 20 neque illi comedant, neque qui pro -is mittuntur in aqua; *idem*: IOH. ARCHIC. 194, 1, 14 adventum Domini ... a kalendis decembris incipiunt celebrare et in -a nocte inciantur legi ad vigilias Esaiaem prophetam: ANAST. Vita Bas. 300, B 10 cum iam iamque ingressuri essent Caesariensium civitatem, in visione noctis revelatus est tunc episcopo -ius urbis ... quod Basilius eius esset futurus successor; *is*: CASS. Var. 334, 31 fidem meam promitto, sed cum -is divinitatis dona sustineo: RATH. Prael. 163 D 4 diversa novi genera ministeriorum, et leviora quidem alia, alia vero graviora; inter quae nulum scio -o, quod curaturam Italici dicunt, gravius. — Vim habet pronom. pers.: BERT. Barth. Lip. 40 A 9 o Beate, ... da mihi materiam praeconium tuae magnitudinis enarrandi, non ut -e proficias aliquid, sed ut ego... tuis paternis orationibus fruar in laude celebritatis tuae. — Nota locutt., *a se -is*, per se, sua sponte: PAUL. DIAC. Exp. 106, 1, 15 quasi non ab abbate, sed a se -is veniant ad illum fratrem excommunicatum; -a hora, statim: ANAST. Vita Bas. 311 A 2 et loquente eo (*scil.* Ephraem) graece, -a hora glorificaverunt Dominum, qui ... exaudit orationes timentium se: sacrum baptisma percepit et in -a hora ... emisit spiritum.

ipsilles - PAUL. DIAC. Fest. 93, 21 -s brattae in virilem muliebremque speciem expressae.

ipsippe - PAUL. DIAC. Fest. 93, 15 -e ipsi neque alii.

ira - PAUL. DIAC. Fest. 61, 1 dirus: dei -a natus. — *Dare locum -ae*, -am deponere: PETR. SUBD. Iul. 881, 10 sacrificia diis et da locum -ae, quo et mundi valeas perfrui deliciis et non tam crudeliter per vana incendia crucieris.

iracundia - PAUL. DIAC. Fest. 94, 8 -a: dicta, quod iram incendat. — Ira: PASS. TERENT. 114, 2, 51 Lecianus proconsul -a plenus iussit ministris suis, dicens: Confringite cum lapide os eius (*scil.* Terentiani).

iracundus - -a, neutr. pl., subst., iracundia: CASS. Var. 85, 14 avara fuge, iusta sequere, modesta dilige, -a contemne.

irascibilis - ȳ RESURR. 308. — -e, subst.: DION. Gr. Nyss. hom. 399 B 10 iuxta animae

portionem, necdum quidem rationale eius et -e et quaecunq; de anima considerantur, locum in illo habere memoramus.

irceus - PAUL. DIAC. Fest. 93, 10 -us genus farciminis.

ircus - v. *A2 hircus*.

irnela - v. *A2 hirnela*.

ironia - *hi*- CASS. Hist. 170, 3.

ironicus - -*nia* inf. — Irrisorius: PASS. URB. I 15, 1, 42 commovens caput, et furibunda -niaque voce perstrepens.

ironius - v. *A2 ironicus*.

irpex - *hi*- inf. — PAUL. DIAC. Fest. 93, 23 -es genus rastrorum ferreorum, quod plures habet dentes ad extirpandas herbas in agris. — GL. PLAC. 24, 1, 28 hi-es: tributa.

irpus - v. *A2 hirpus*.

irquitalus - v. *A2 hirquitalus*.

irradio - *inr*- IOH. VIII 154, 2: inf. — Transl., sensu spirit.: LIB. SACR. 65, 1, 37 gaudeat se tot tellus *inr*-ta fulgoribus et aeterni Regis splendore illustrata: VITA GAUD. NOV. 418, 2, 7 (Gaudentius) divinae gratiae caelitus fulgore -tus. — Intr., splendere: CASS. Var. 82, 18 maxime serenitatis nostrae luminibus Deciorum sanguis -at. V. et *Lx inradio*.

irrationabilis - *inr*- inf. — GL. PLAC. 24, 2, 20 inlaudibilis vero *inr*-e. — Iniquus, impotens: CASS. Var. 16, 22 sicut nolumus oppressis negare iudicium, ita -bus querelis non praebemus assensum: 97, 22 praesenti iussione censemus ut quidquid ... in suo robore debeat permanere, nec a quoquam metuas -em questionem, qui nostri beneficii possides firmitatem. — Qui Christi fide caret: ANAST. Barth. 732 D 7 (Bartholomaeus) si sal terrae est, manifestum est quia gentes -es veritatis ratione saliens emundavit. — Nota locut. -e est, seq. ut vel quod: IOS. FL. Apion. 6, 18 quomodo ... non est -e, ut tali fastu vegetentur Graeci, tamquam soli sciant vetera? : 61, 6 non -e est, quod ait, quia familiarium quidem seu amicorum cum eis nemo consensit? V. et *Lx inrationabilis*.

irreconciliatus - non conciliatus, non pacatus: ANAST. Vita Ioh. El. 504, 1, 10 multum ergo contra se secreto contententes et inflexibiles manentes, recesserunt ambo ab invicem irati et -i. V. et *Lx irreconciliatus*.

irrecuperabiliter - absque recuperationis spe, in perpetuum: RATH. Prael. 371 B 3 vae autem qui ex ore -r vomitur Dei.

irrefragabiliter - *inr*- inf. — Firme: IOH. VIII 147, 14 nos in tantum amorem super vos

ducimur, ut ... vestris ... petitionibus *inr-r* velimus effectum annuere. V. et *Lx inrefragabiliter*.

irregulariter - *inr-* inf. — Contra canones ecclesiasticos: IOH. VIII 238, 33 fuerat ... quoddam *inr-r* institutum: ANAST. Ep. Mart. 589, 32 in qua (*scil.* iussione) humilitatis meae abiectio continebatur, quod *-r* et sine lege episcopatum subripiissem.

irremissibilis - *inr-* inf. — Qui remitti seu revocari non potest: CASS. Var. 368, 4 post ista ... non vos credatis verbis iterum commoneri, sed *inr-i* exactione compelli.

irreprehensibiliter - *inr-* inf. — Absque reprehensione: IOH. VIII 207, 26 benignitatis vestrae excellentiam paterno affectu monemus, ut ob hoc, quod *inr-r* agere non possumus, nullo modo turbemini, quoniam vestram in omnibus cupimus pro honore perficere voluntatem.

irresolubilis - *inr-* inf. — GL. PLAC. 25, 2, 37 inextricabile: *inr-e*, quod numquam finitur.

irreverberatus - non fulgore praestriatus: VITA APIAN. 324, 2, 69 iste vero perspicacis acumen obtutus sic *-um* in solem indesinenter tenuit, quod illud in terram, nisi quantum humana fragilitas coegit, numquam inflexit.

irreverendus - contemptibilis: PASS. MARTINAE 15, 31, 32 Domine, ... suscipe deprecationem meam, et *-am* et multimodam foeditatem daemonis damnationi mancipa.

irrevocabilis - *inr-* PAUL. DIAC. Exp. 156, 1, 41: inf. — De fato: GL. BER. 363, 11 ferrea (stamina): dura, *inr-is*.

irrideo - *inr-* inf. — Illudere: LIB. SACR. 165, 2, 12 si ... hominem fallis, Deum non potes *inr-ere*.

irriigo - *inr-* LIB. SACR. 156, 1, 16: inf. — GL. PHILOX. 200, 2, 11 *inr-at*: ἀρδεύει, ποτίζει: PAUL. DIAC. Fest. 10, 5 aridum proprie est, quod naturalem humorem amisit. Dicitur autem per contrariam significationem, quod *inr-ari* desierit. Nam ἀρδεύειν graece *inr-are* est. — In *imag.*: CASS. Var. 130, 11 quos transiens noster exercitus more fluminis, dum *-avit*, oppressit; sensu spirit.: SACR. GREG. 128, 19 terram tuam, Domine, quam videmus nostris iniquitatibus tabescentem, caelestibus aquis infunde atque *inr-a* beneficiis gratiae sempiternae.

irriguus - *inr-* inf.— Transl., abundans: CASS. Var. 174,6, 4 hinc tanta largitas profluebat, ut illa dextra, quae sanguinem copiose fuderat hostium, vitae auxilium civibus manaret *-um*; in *imag.*: IOH. VIII 267, 38 tanta cordis angustia tantusque dolor et gemitus hinc et inde cum *inr-*

is lacrimarum rivulis nostram aetatem quatunt et conquassant.

irrisio - *inr-* inf. — PAUL. DIAC. Fest. 40, 18 cavillum, cavillatio, id est *inr-o*: 95, 15 incavillatio per despectum *inr-o*.

irroratio - *inr-* inf. — Aspersio: CASS. Var. 371, 17 in hortis autem rusticorum agmen habetur operosum, quia olus illic omne saporum est dum marina *inr-e* respersum.

irroro - in *imag.*: RATH. Prael. 212 B 4 qui desuper magister est omnium convallem exiguitatis meae per ipsos, qui iam satis super hoc tractaverunt, montes dignatur *-are*. — *Intr.*, manare: TRANSL. CYR. 337, 38 tota capitis superficies pretiosissimo sanguine *-abat*.

irsutus - v. *A2 hirsutus*.

irtus - v. *A2 hirtus*.

is - fund. cum voc. praeced.: AN. EX DIV. 148, 28 *preis* (= prae eis). — *Aeius* ROMAE INSCR. I, 68, 1, 35, *aeo* ROMAE INSCR. VII, 18465, 3, *aeorum* ROMAE INSCR. II, 5949, 3, *ean* CONC. INSCR. 8772, 4, *eia* (= eius) ROMAE INSCR. I, 3633, 3, *eu* (= eo) MON. NEAP. ARCH. II, a. 997, 171, 22, *ees* (= eis) MON. NEAP. ARCH. II, a. 989, 97, 6, *his* (= is) AN. EX DIV. 134, 18: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 156, 12: GL. BER. 360, 12, *hit* (= id) PAUL. DIAC. Exp. 156, 1, 41, *heo* MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1018, 123, 21, *hearum* MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1016, 103, 13, *ia* (= ea) CONC. INSCR. 8775, 4, *ihis* (= iis) MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 969, 173, 16, *ys* (= iis) IV, a. 1013, 66, 10. — Sing., nom., masc. *eum* LEX ROM. RAET. 385, 5; dat. *eis* QUAEST. MON. 593, 34; acc., masc. *em* PAUL. DIAC. Fest. 67, 23, *im* 92, 1, *sum* inf.; fem. *ea* IOH. ARCHIC. 206, 26, 4: LEX ROM. RAET. 390, 8: MIR. ANAST. 236, 17, *eum* LEX ROM. RAET. 306, 19, *eo* LEX ROM. RAET. 388, 21: *sam* inf., neutr. *eum* CASS. Var. 24, 11: ORDO ROM. 132, 18, PAUL. DIAC. Exp. 160, 2, 17: RATH. Prael. 191 D 8; pl., nom. masc. *eos* LEX ROM. RAET. 389, 8, *is* QUAEST. MON. 590, 52; gen. masc. *eum* PAUL. DIAC. Fest. 67, 23, fem. *eorum* IOH. ARCHIC. 203, 17; dat. *ei* LEX ROM. RAET. 391, 1; acc. masc. *sos* inf. — PAUL. DIAC. Fest. 433, 4 *sam eam*: 385, 5 *sum pro eum* usus est Ennius: 387, 11 *sos* pro eos anti-qui dicebant. — Abundat: PAUL. DIAC. Exp. 70, 2, 25 sunt multe res quae graves sunt et magne magnitudinis, quas tamen monachus qui bonus est et voluntarius in obediaentia bono animo suscipit *-as*: RATH. Prael. 197 B 11 a Christo unaquaeque anima post amatores alienos, id est crimina diversa vel spiritum immundorum sug-

gestiones fornicans, ab -o repudiatur: CHRON. ALT. 6, 1 alii ergo triduanum fecerunt ieiunium, quod Deus illis aut per navigium aut in locis habitantium ostenderet -is qualiter vivere possit. — *Is*, abs., Deus: IOH. XII 1014 D 1 quem divina omnia disponens potentia in apostolicam sedem ... ordinavit, non nostris meritis, sed -ius misericordia nos praeveniente, a quo sunt cuncta quae sunt: RATH. Prael. 152 B 6 ea in nomine -ius exsequi, quae peritissimorum ab -o inspirata invenit solertia, ad medicos ... pertinet. — *-ius* pro *suus*: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 145, 25 rex eius (*scil.* Unulfi) fidem et prudentiam collaudans, omnes facultates -ius et quidquid habere poterat eidem clementer concessit: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 935, 80, 1 domus ... cum introito suo et omnibus -is pertinentibus ... in vestra heredumque vestrorum sint potestate avendi tenendi. — Nota locutt., -o *provenit ut*, ex eo sequitur ut: CASS. Inst. 5, 18 quae legenda sunt his duobus libris ... indicantur; -oque provenit ut studiosi cognoscant a quibus Latinis expositioribus singula quaeque declarata sint; *in -o quod*, *pro -o quod*, sensu causali: PAUL. DIAC. Exp. 14, 1, 3 sunt etiam multi carnales patres crudeles, in -o quod ... mittunt filios suos ad furandum ... ut sui filii ex hoc ditiores fiant: ANAST. APOCR. Ep. 660 A 7 Maximum abbatem, neque in subiugali neque in vehiculo sedere valentem pro -o quod in infirmitate positus esset, ... baiulantes detulerunt. — *-o quod* cum ind. vel coni. pro acc. cum infin.: IOS. FL. Apion. 57, 5 professus est -o quod ab initio non fuerint Aegyptii genere, sed extrinsecus illic advenissent et Aegyptum optinuissent et ex ea rursus egressi sunt nostri progenitores: PASS. MARC. AP. 284, 28 cogitans apud semetipsum -o quod non posset eum (*scil.* Marcellum) occidere: PASS. CYR. 7, 1, 56 nuntiatum est Diocletiano Augusto -o quod filia eius Artemia vexaretur a daemonio: PETR. SUBD. Chron. 176, 40 clerus una cum episcopo Iohanne Constantinopolitano sentientes -o quod gratanter suscepti sunt.

iscribo - v. A1 et A2 *inscribo*.

iscriptio - v. A2 *inscriptio*.

isdem - v. Lx et A2 *idem*.

isipse - unus et idem: RATH. Prael. 302 A 2 invicem nos iuvantes, honore invicem prevenientes, id-um in Domino omnes sentientes ... non solum aliquem non timeremus, sed etiam ab omnibus timeremus.

ispiritus - v. A2 *spiritus*.

Israeliticus - *-ahe* inf. — Sensu lat., spirit.: SACR. GEL. 85, 2 Deus, ... presta ut et in Abrahe filios et in -aheliticam dignitatem totius mundi transeat plenitudo.

Israheliticus - v. A2 *Israeliticus*.

iste - *stius* VOLS. INSCR. 2834, 7, -ut LEX ROM. RAET. 426, 26. — Sing., nom. masc. -us COD. CAR. 439, 5, gen. fem. -e CHRON. ALT. 5, 32, acc. fem. -a CHRON. ALT. 5, 28: LEX ROM. RAET. 433, 17, neutr. -um CHRON. ALT. 10, 4, -o MIR. ANAST. 240, 18: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 939, 19, 8; pl., nom., fem. -as LEX ROM. RAET. 361, 9, neutr. -i vit. tyoth. PS. GREG. Concord. 660 B 3, -e LEX ROM. RAET. 442, 13, dat. -e PAUL. DIAC. Exp. 173, 1, 15, acc. masc. -us IOH. ARCHIC. 216, 12, abl. -i PAUL. DIAC. Exp. 119, 2, 39. — F. *ego* (scriptor de se ipso loquitur): RATH. Prael. 298 A 4 nullus tamen invenitur ... qui causam pupillorum et viduarum vel quorumlibet afflictorum suam faciat, quod approbat et -ius (*scil.* Ratherii) afflictio levigata a nullo.

istic - *-thic* inf. — Hic: RATH. Prael. 205 B 5 constipatum multis lateri adhaerentium incedere turbis, multis obsequentium comprimi cuneis, magnae -hic dicitur felicitatis.

istipticus - v. Lx et A2 *stypticus*.

istus - v. A1 et A2 *iste*.

it - v. A2 *et*.

ita - *hi* MON. NEAP. ARCH. II, a. 985, 51, 16. — PETR. Pis. Gramm. 169, 11 rationales coniunctiones XVII sunt: -a, itaque, enim, etenim ... — Seq. *quod* cum ind.: BEN. Mir. Cyr. 337, 1, 46 ex quo (*scil.* capite) sanguis recens manifestissime atque apertissime distillabat, -a quod vas praedictum a superiori parte erat interioris madefactum: PASS. APOLL. 280 E 25 apertum est caelum et viderunt Filium Dei sedentem in throno cum multitudine Angelorum, -a quod prae nimia claritate gloriae ceciderunt in terram.

itaque - PETR. Pis. Gramm. 169, 11 rationales coniunctiones XVII sunt: ita, -e, enim, etenim ...

item - *-m qua* perper. pro *antequam* QUAEST. MON. 590, 31. — PETR. Pis. Gramm. 169, 10 causales coniunctiones XXXVI sunt: si, etsi ... -m, itemque.

itemque - fort. pro *ibidem* (cf. adn. 1, p. 6): CHRON. ALT. 6, 40 Aurius tribunus cum Massignororum qui Marcelli appellati sunt ... prope convicinantem locum apprehenderunt, -e habitare ad illorum porta quae de predicta civitate fuit. — PETR. Pis. Gramm. 169, 10 causales coniunctiones XXXVI sunt: si, etsi ... item, -e.

iter - *iten*- CAP. VIRCEB. 303, 16. — *-r arripere*, iter inire: RATH. Prael. 279 C 1 neque etiam, ut iam *-r carpum* arreptum, tibi omnia licere putes exsequi, quae voluntas suggerit cordi. — Transl.: PAUL. DIAC. Hymn. 121, 11, 43 nunc potens nostri meritis opimis /pectoris duros lapides repelle, /asperum planans *-r*, et reflexos / dirige calles.

itero - GL. PHILOX. 203, 2, 27 *-at*: ὁδοιπορεῖ. — Itinerari: CONCORD. 276, 54 si hominem *-antem* cavallus aut quislibet peculius secutus fuerit et quem sequitur in ligamen aut in clusura miserit, ipse eum salvum faciat.

iterum - *ī*- RESURR. 65, 96. — Abund.: RESURR. 71, 129 dies alta suis *-m* resurgit in astris. — Etiam: CASS. Var. 227, 2 praedia quidem curialium non facile distrahi prudens definiuit antiquitas, ut ad necessitates publicas melius efficerent, si substantiae iuvamina plus haberent. Sed in hac *-m* parte prospexit, ut si apud vos ineluctabilis necessitas appareret, rerum suarum distractio subveniret. — F. *paululum*: IOH. ARCHIC. 213, 27119, 2, 35 ille vero qui signum debet tangere ad nonam, expectet *-m*, et sacerdotes parant vestimenta sua et sacrificia reponunt et illa accipiunt in refectorio hoc quod iussum est. Deinde hoc facto, tangit nonam.

itidem - GL. PLAC. 24, 2, 17 *-m* identidem: iterum atque iterum, interdum et pro similiter.

iubamen - v. A2 *iuvamen*.

iubar - GL. PHILOX. 205, 1, 25 *-r*: ἀγλή, φωσφόρος: PAUL. DIAC. Fest. 92, 13 *-r*: stella, quam Graeci φωσφόρον appellant vel ἔσπερον, hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum iubae leonis: GL. PLAC. 26, 1, 12 *-r*: splendor solis vel lunae vel stellarum, quod in modum iubarum radii ipsorum extenduntur (Verg. A. IV 130 ?).

iubeleus - v. A2 *iubilaeus*.

iubnalis - v. A2 *iuvenalis*.

iubenis - v. A2 *iuvenis*.

iubenta - v. A2 *iuventa*.

iubeo - *-ve*- PAUL. DIAC. Exp. 27, 2, 38. — *-ente* perper pro *iuvante* IOH. ARCHIC. 215, 38. — Ind., praes. 2^a pers. pl. *-betes* COD. CAR. 434, 5, pf. *-usisti* LIB. SACR. 92, 2, 21. — *-bēt* RESURR. 100, 2303. — PAUL. DIAC. Fest. 92, 4 *-ere* ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere, ut: populus *-sit*. — Velle, dignari: IOH. ARCHIC. 213, 14 in ipso inicio comedentium est praeparatus lector, qui statim petit benedictionem dicens: «*-e*, domni (*sic*), benedicere».

iubilaeus - *-bele*- CASS. Inst. 21, 22.

iubo - v. A2 *iuvo*.

iucalis - v. A2 *iugalis*.

iucunditas (io-) - GL. PHILOX. 205, 1, 25 *-s*: δότης (Ecclus. 31, 23 ?). — Gaudium: SACR. GEL. 22, 20 crescat, Domine, semper in nobis sancte io-is affectus, et beatę Agnę virginis atque martyris tuae veneranda festivitas augeatur. — *Aeterna* *-as*, de vita aeterna: ANAST. Vita Ioh. El. 505, 2, 19 tu vero expectans etiam aeternam *-em* assequi, et vinum bibis et pisces immanes devoras. V. et *Lx iucunditas*.

iucundo (io-) - delectari, gaudere, seq. acc.: IOH. ARCHIC. 217, 23 oremus misericordem Dominum ... ut lignum vite in perpetuum cum sanctis Dei perfrueret et io-are mereamur.

iucundus - GL. BER. 388, 8 lepidos i. e. *-os*.

iudex - *-cae* pro *-ce* vit. tytho. COD. CAR. 509, 12. — Nom., sing. *-ce* LEX ROM. RAET. 306, 14, *-des* MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 970, 191, 2, gen. *-ces* LEX ROM. RAET. 345, 8, acc. *-ce* 438, 15. — *-dī*- RESURR. 66, 98. — CASS. Var. 93, 15 tandiu enim *-x* dicitur, quandiu et iustus putatur, quia nomen, quod ab aequitate sumitur, per superbiam non tenetur; RATH. Prael. 162 D 11 *-x* vero dicitur quasi ius dicens; ius vero dicere, iuste est iudicare. — Praeses, rector: CASS. Var. 59, 21 provincialium *-um* relatione comperimus domos aliquas praepotentium suas non implere per ordinem functiones. — De Hebraeorum magistratibus: CAPR. LECT. 194, 1, 18 lectio libri *-um*: RATH. Prael. 288 A 11 quid de Aaron eiusque filiis, Iosue, Samson, atque omnibus Israel *-ibus* ? ; meton., de Vet. Test. libro, qui *-es* inscribitur: IOH. ARCHIC. 207, 2, 41 deinde vero quinque libri Moysi cum Iesu Nave et *-um* in tempore veris. — Spec.: MON. NEAP. ARCH. II, a. 997, 119, 21 de qua (*scil.* clusura) multa altercatione exinde inter nos abuimus nunc autem perreximus ibidem super cum *-es* publici et dum taliter altercassemus iudicabit exinde inter nobis oc iudicio. — Apud Christ., de Christo vel Deo: SACR. GEL. 1, 8 Deus, ... praesta, ut unigenitum tuum, quem redemptorem laeti suscipimus, venientem quoque *-em* securi videamus: GREG. M. Cant. 485 D 8 praemia enim diligentibus a *-e* praeparantur aeterna ... Parantur ergo praemia expectantibus adventum Dei, et diligentibus adventum eius: ANAST. APOCR. Ep. 662 D 1 invenit me sanctus ille Stephanus, cui faciat Dominus Deus misericordiam in illa die iustus *-x*. — *Doctor et -x gregis Dei*, de sancto Ambrosio ep.: LIB.

SACR. 6, 2, 58 qui (*scil.* Deus) olim diei huius solemnitate alumni tui Ambrosii confessoris et sacerdotis sublimare dignatus es cathedram, ut ... doctorem et -em gregis tui efficeres.

iudicamentum - sententia: CHRON. ALT. 24, 3 ceteri conlaudaverunt et constituerunt insule finis habitare per -um iudiciorum et per scriptum firmamentum.

iudicarius (-cia-) - sing. fem., acc. -a inf., abl. (?) -e LEX ROM. RAET. 307, 13. — -cia-ria, subst., iudicis officium et districtus officii illius (cf. adn. ad loc.): LEX ROM. RAET. 310, 9 quicumque iudex, qui in patria constituitur, per consensu illorum, qui in ipsa patria sunt, ipsa -ciaria recipere debent: 395, 15 si quis homo aliqua -ciaria habuerit et si forsitan alicui contra legem vel rationem aliquid fecerit. — Transl.: RATH. Prael. 215 B 13 «Ecce iudex ante ianuam assistit» (Jac. V, 9). Iana enim cuique ille est exitus improvisus, qui sors irrevocabilis illa velut fur assidet captans horam, qua animam insperate rapiat, et illuc ducat, ubi pro meritis propria recipiat. De hoc fure ab initio nativitatis debuisti suspectus esse, ne irrueret, ut assolet, immature; quanto magis nunc, cum auctoritate quadam -ciaria (= suo quodammodo tempore) adest debite?

iudicho - v. A1 et A2 *iudico*.

iudicarius - v. Lx, A1 et A2 *iudicarius*.

iudicium - -iti- inf. — Acc. sing. -o LEX ROM. RAET. 320, 18. — CASS. Var. 339, 22 -um quasi iuridicium cognoscite vocitatum. — Munus publicum: CASS. Var. 20, 28 sume igitur magisteriae infulas dignitatis, usus omnibus privilegiis quae tuos habuisse constiterit decessores. Atque ideo tanto -o laetare suscepto, qui pro labore honoris tui, honorem alterum accipere meruisti. — Sententia: LEO AB. Hug. 688, 4 nemo umquam apostolico culmini, de cuius -tio non licet retractari, manus obvias audacter intulit. — Metonym., f. *culpa*: ANAST. Vita Ioh. El. 498, 2, 51 intelligimus non iustum esse, ea quae possunt utilitatem audientibus facere, silentio occultare, ne et nos incadamus in -um servi illius, qui talentum in terra abscondit. — *Acherontis -um*: PETR. SUBD. Iul. 880, 19 nobili orta prosapia, noli, suadeo, te tuamque progeniem in barathrum mortis mergere et perditionis, ut et hic pereatis, et illic Acherontis -a experiamini. V. etiam Lx et A1 *iuditium*.

iudico - -cho MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 974, 228, 21. — Ind. pf. 3^a pers. sing. -abit PAUL. DIAC. Exp. 157 1, 23, part. praes. gen. pl.

-antum CASS. Var. 35, 3. — Depon. more: LEX ROM. RAET. 368, 2 secundum suam culpam eos (*scil.* homines culpabiles) -entur; seq. *in* cum acc.: RATH. Prael. 230 B 15 infinita quoque astruunt testimonia severius -ari in eos, qui scienter, quam qui nescienter delinquant; unde et illud in psalmo: «Descendant in infernum viventes» (Psal. LIV, 6): viventes enim scientes quae agenda sunt deputantur, mortui qui nullo scientiae usu fruuntur. — De Iesu Christo: SACR. GREG. 53, 28 qui (*scil.* Iesus Christus) venturus est -are vivos et mortuos et saeculum per ignem: MIR. ANAST. 237, 13 da honorem Deo vivo et vero et Iesu Christo filio eius, qui venturus est -are vivos et mortuos. — Seq. *quod* cum coni.: RATH. Prael. 236 C 2 sancta sanctorum sunt Domini et ad ius pertinere sacerdotum ... et ... -o quod nullus auferre absque preiudicio valeat capitis; ut cum coni. vel cum infin.: MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1015, 77, 2 dum taliter ante eis (*scil.* iudices publicos) altercassimus, -averunt exinde inter nobis ud si aberemus chartules ostenderemus illes ante eis inter partes: I 2, a. 951, 17, 13 -tum est exinde inter nobis ut iurare pars tua ... et dicere quia da tempore quando illam venundedistis ... non dedistis nobis nominata regula. — Ius dicere: KAL. LEON. 340, 22 iudices Langobardorum -averunt Italia (*sic*). — Transl., de reb.: CASS. Var. 69, 26 loquitur illic tacita natura, dum -at, et sententiam quodammodo dicit, quae perfidiam negantis excludit. — Concipere: ANAST. Vita Ioh. El. 512, 2, 12 si ... tale aliquid -asti, ... ecce sub humili lectulo meo est apotheca Christi: ut volueris, fac. — Abs., statuere: IOH. ARCHIC. 203, 12 quando pontifex -averit, ... ordinentur qui ordinandi sunt. — Adiudicare: KAL. SIT. 1038, 27 qui (*scil.* archiepiscopus) -avit custodibus maioris ecclesiae quidquid habet in Mandello.

iuditium - v. A2 *iudicium*.

iugalis - -ca- ROMAE INSCR. I, 5969, 1. — Gen. et abl. pl. -es inf. — Abs., -is, subst., uxor: CASS. Var. 17, 18 reliqua vero, quae te pro -is tuae assereris portione contempto iustitiae tramite divisisse ... ad nostrum comitatum festinus occurre, ut inter vos ea quae iustitiae conveniunt ordinemus; maritus: CASS. Var. 157, 32 Iohanna Andreae quondam -i suo successisse legis munere perhibetur, quae intestata, nullis existentibus proximis, luce dicitur esse privata; -es, coniuges: MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 931, 53,17 neque a nobis memorato Urso libero et

Natalia -es neque a nostris heredibus ... de quod superius vobis offerumus habeatis exinde quacumque requestionem: I 1, a. 935, 84, 12 hoc signum manus memorati Iohannis et Benefacte -es.

iugaris - v. *A2 iugarius*.

iugarius - *-ris* inf. — Adi.: PAUL. DIAC. Fest. 92, 29 -us vicus dictus Romae, quia ibi fuerat ara Iunonis Iugae, quam putabant matrimonia iungere. — Subst.: GL. PHILOX. 205, 2, 16 -ris: ζευγηλάτης.

iugis - abs., -es, subst. pl.: PAUL. DIAC. Fest. 92, 22 -es: eiusdem iugi pares. Unde et coniuges et seiuges.

iuglans - *-gul-* PAUL. DIAC. Fest. 167, 9: inf. — Abl. pl. *-gulantis* AN. EX DIV. 147, 28.

iugula - PAUL. DIAC. Fest. 92, 17 -a stella Orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux iuglandis.

iugulans - v. *A2 iuglans*.

iugum - de templi fastigio, nota locut. redund. *per -a culminum*: CHRON. ALT. 11, 32 *per -a culminum* totum quod pueri erant in ecclesia stantem (v. *l. stantes*) ... in hoc loco fuerunt precipitati. — Transl.: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 178, 31 Petronax ... sub sanctae regulae -um et beati Benedicti institutione ... vivere coepit. — Iugerum (cf. FORC. s.v.): CASS. Var. 123, 14 episcopi Constantii supplicatione comperimus sacrosanctae ecclesiae ipsius unum -um, veterum principum pietate collatum, et nunc quorundam usurpatione violenta retineri.

iugus - *Iuno -a*, pronuba: PAUL. DIAC. Fest. 92, 30 iugarius vicus dictus Romae, quia ibi fuerat ara Iunonis -ae, quam putabant matrimonia iungere.

iulius - PAUL. DIAC. Fest. 92, 29 -um, quod eo mense dicitur Iulius natus: GL. PLAC. 25, 1, 16 -us in honorem Gaii Iulii Caesaris, imperatoris Romani.

iunctio - coniugatio: PAUL. DIAC. Spec. 625, 2 adsunt quattuor in prima -e species.

iunctus - CASS. Inst. 102, 9 omnis controversia ... aut simplex est aut -a; et si -a erit, considerandum est utrum ex pluribus quaestionibus -a sit, an ex aliqua comparatione.

iuneus - v. *A2 iunius*.

iungo - ind. pf. *-nsistitis* inf., conii. pf. *-ncxerint* inf. — Depon. more: PAUL. DIAC. Exp. 1, 1, 27 (de his qui) sine iussione -untur se excommunicatis. — Seq. *in* cum abl.: LEX ROM. RAET. 334, 16 omnia perdat et... in exilio mittatur... qui se in tercio et usque in quarto geniculo se

parentes in coniugio -ncxerint. — Dare: MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 970, 194, 34 -nsistitis mihi et auri solidos quimque (*sic*) bythianteos in cantum. — Iniungere, seq. *ut* cum conii.: PAUL. DIAC. Exp. 62, 1, 7 si est talis frater, qui ... non potest labare (*sic*), ... senior debet -ere alii fratri, ut adiubet (*sic*) eum. — *Alci se -ere*, cum eo esse: PAUL. DIAC. Exp. 112, 2, 17 iste turbulentus, qui iram prius in vultu ostendit, tempore suo fratrem, cui se -it, exasperat. — *Alqm -ere*, ad eum pervenire: ANAST. Vita Bas. 309 A 3 vade etenim, ne tardaveris, ut eum -ere debeas, priusquam anima eius de corpore profisciscatur. — Transl.: SACR. GEL. 83, 20 o vere beata nox, ... in qua terrenis celestia -untur.

iunius - *-ne-* ROMAE INSCR. I, 2144, 2. — Abl. sing. *-us* MON. NEAP. ARCH. I 1, a. 946, 165, 1. — PAUL. DIAC. Fest. 92, 6 -um mensem dictum putant a Iunone. Idem ipsum dicebant Iunonium et Iunonalem; GL. PLAC. 25, 1, 16 unum mensem... antiqui iunioribus consecraverunt, unde et -us dicitur.

iuratus - acc. sing. *-us* inf. — Iusiurandum: LEX ROM. RAET. 444, 6 si quis alteri criminis verbum dixerit in rixa, aut ei probet quod verum dixisset aut -us faciat quod per iram dixisset.

iuredictio - v. *A2 iurisdictione*.

iurgatio - PAUL. DIAC. Fest. 6, 26 altercatio: -o; 92, 9 -o: iuris actio.

iurgium - acc. pl. *-as* LEX ROM. RAET. 442, 4.

iurgo - sensu leg., causam agere: CASS. Var. 98, 8 si in alienis causis beatitudinem vestram convenit adhiberi, ut per vos -antium strepitus conquiescat, quanto magis ad vos remitti debet quod vos spectat auctores?

iuridicium - CASS. Var. 339, 22 iudicium quasi -um cognoscite vocitatum.

iuridicus - civilis: CASS. Var. 88, 18 exuite barbariem, abicite mentium crudelitatem ... recipite paulatim -os mores: 209, 10 dignum fuit ergo moderatorem suscipere, qui se nesciunt -a conversatione tractare.

iurisdictione - *-res-* LEX ROM. RAET. 311, 11.

iuro - conii. imp. 3^a pers. sing. *-are* MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 960, 91, 4. — Seq. infin. praes.: CASS. Hist. 945 A 3 -avit ... suam ultimum non se mutare sententiam.

ius - *-usa* (= -ura) PAUL. DIAC. Fest. 92, 3. — Gen. sing. *-es* LEX ROM. RAET. 380, 1. — Cum adi. fem. coniung.: LEX ROM. RAET. 385, 12 si quis homo ad alterum hominem de aliqua

-e causam amallaverit. — Ratio, praeceptum: RATH. Prael. 176 C 6 magister es, aut dice-
ris, aut dici vis? Cura magisterii -a servare, ne
dicaris abusive. — Potestas: RATH. Prael. 182
A 3 in tanta ergo animi perturbatione positus et
temetipso penitus, ut ita dicam, frustratus, quid
tuum esse dicere vales, ipse alieno -i subac-
tus? — Possessio, proprietas: PAUL. DIAC. Hist.
Lang. 174, 22 Aripertus rex Langobardorum,
donationem patrimonii Alpium Cottiarum, quae
quondam ad -s pertinuerant apostolicae sedis,
... restituit: CARTM. 595, 2, 21 Martine, trade
per hanc pergamenam cartam venditionis ... una
petia de terra que est tui -is ... ad Iohannem. —
Nota locut. *ad -e*, sub auctoritate: CHRON. ALT.
9, 25 totis prescriptis littoris istis ... apprehen-
derunt Aurii tribuni et principis Torcellis ad -e
et dominacione ad illorum episcopium. — In
imag.: CASS. Var. 96, 28 in illa turba doctorum
audeat liberam proferre sententiam nec frenetur
imperitiae terrore, quem hortantur ad vocem -a
facundiae.

iussio - v. A2 *iussio*.

iusiurandum - *iuxi*- MON. NEAP. ARCH. IV,
a. 1011, 49, 20.

iusiuro - iurare: MON. NEAP. ARCH. II,
a. 982, 22, 25 quia non baluistis nobis taliter
hostendere, ita et nec nos non fuimus vobis
exinde -are.

iussio - *ias*- vit. tyoth. PAUL. DIAC. Exp.
167, 1, 4, *iusi*- CHRON. ALT. 10, 30. — Prae-
ceptum, iussum: CASS. Var. 2, 10 portum Licini
deputatis rebus reparari -o nostra constitu-
it. — Nota locut. *ad alcis -e esse*, ei parere:
CHRON. ALT. 8, 33 ceteri ... que (*sic*) ad illius
-e erant composuerunt et edificaverunt ecclesia.

iussus - abl. -*sū* RESURR. 362.

iusta (-x-) - *-am* MON. NEAP. ARCH. II, a.
982, 32, 20. — Praep., cum gen. CHRON. ALT.
8, 2 ego sum sevus Dei ... Precipio ad te, ut
parvam ecclesiam edifies ad meum honorem -a
mei magistri: 10, 29 precepit ... ut cum pote-
state intraret in illorum proprietate suorum qui-
dem pertinentia, -xta nostrum illorumque consti-
tutionis sive paginis iusionis; abl. (?): ROMAE
INSCR. II, 36, 4187, 11 -xta porta Portuense:
MART. HIER. 63, 1, 14 -xta via Appia. — In,
ad: ANAST. Vita Ioh. El. 508, 2, 33 (naufragus)
veniens -xta Pharum, retulit quomodo navis
naufragium pertulit et perdidit totum quo erat
plena: PETR. SUBD. Iul. 882, 1, 39 tempestas
magna exorta est, quae ipsam navem perduxit
in confinibus Campaniae -xta civitatem Puteo-

lanam. — Nota locut., -a *litteram*, ad verbum:
RATH. Prael. 151 A 14 medicus es? Audi etiam
-xta litteram tibi praecipientem Dominum:
Medice, cura te ipsum (Luc. IV, 23), id est, dum
in aliis curas aegritudinem corporum, satage in
te valetudinem mederi morum; -a *se adherere*:
IOH. ARCHIC. 196, 1, 12 procedant sacerdotes
de sacrario ... duo et duo -xta se adherentes. —
Adv., cum *quomodo*, prout: LEX ROM. RAET.
368, 13 dominicis diebus ... aliquis christia-
nus pro reverencia Christi aliquod substantia
eis (*scil.* qui in carceribus sunt) porrigunt et -a
comodo (= quomodo) eis oportet (v. l. oportet).

iustarium? - *iusta ri(v)um*? : MON. NEAP.
ARCH. I2, a. 978, 256, 15 portio de una ex ipse
terre in qua est palmentum et gripte in trabersum
divisa hoc est a parte meridiana. et -um. de qua
reliqua portio ex ea qui est a parte septemtrionis
et iusta terra monasterii sancti dimitri tetigit in
portione secunda sicuti inter se duos terminis
exfinant.

iustitia - acc. sing. -a LEX ROM. RAET. 384,
2. — RATH. Prael. 222 A 5 -a est, ut iam a maio-
ribus est diffinitum, habitus animi pro communi
utilitate servatus, suam cuique tribuens dignita-
tem; unde proprie -a dicitur, quasi iuris status.
— Quod alci iure pertinet: MON. NEAP. ARCH.
IV, a. 1016, 92, 24 si qualivet amaricatione aut
tardietate exinde fecerimus ad dandum et at
complendum omnia memorata ... tunc licentia
et potestate abeatis ... atprendere in omnia
nostra hereditate seu substantiis ... donec at
vestram perveniat -am. — Nota locut., *pro -a*,
iuste: RATH. Prael. 276 C 13 si fideliter erogas,
pro -a coronaris; si avare retines, pro -a damna-
ris; *de alqm -am facere*, eum punire: LEX ROM.
RAET. 310, 17 iudices ... ubi ipsos (*scil.* male-
factores vel latrones) reus (= reos) invenerint,
de presente de illos -am faciant; *sol -ae*, epith.
Christi: EP. LANG. 712, 20 splendificus Dei
filius, qui sol est -ae, omnium hominum corda
lustravit. — Meton., de sententia iuste prolata:
CASS. Var. 96, 28 omni inter partes veritate
discussa, iuri consentaneam et amicam vestris
moribus proferte -am.

iustitium - transl., otium: CASS. Var. 48, 6
iacebat nobilis origo sub gallicano -o et honori-
bus suis privata peregrinabatur in patria.

iustus (iux-) - acc., sing. fem. -a inf., pl.
fem. -us inf. — Nota comp.: LEX ROM. RAET.
421, 8 ambe partes in placito iuratores presen-
tare debent; et qui meliores aut plus -us perso-
nas habuerit, ipse iuret. — *-um est*, seq. *ut* cum

coni.: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 120, 13 latores vero praesentium litterarum ... affectu suscepimus, quia -um fuit ut viros sapientes ... cum caritate et suscipere et dimittere deberemus. — PAUL. DIAC. Fest. 92, 10 -i dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus et vexillum in arce positus; 100, 21 -um vadem: idoneum sponsorem. — De mensura: MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1016, 101, 9 memorati vero passi mensurati sunt at passum ferreum sancte neapolitane ecclesie et memoratum pedem mensuratum at pede de sancta Maria hat platea et memoratum palmum at manum -xta. — *-us iudex*, epith. Dei: COD. CAR. 509, 11 illa (*scil.* opera) sunt vobis retribui consideranda a -o iudice: ANAST. APOCR. Ep. 662 D 1 invenit me sanctus ille Stephanus, cui faciat Dominus Deus misericordiam in illa die -us iudex. — De reb. abstr.: SACR. GREG. 50, 7 aeternam, ac -issimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, ... super hos famulos et famulas tuas.

iuvamen - *-ba-* PETR. SUBD. Agripp. 114, 2, 21.

iuvenalis - *-be-* inf. — GL. PLAC. 25, 2, 15 iube-e pharos: semper virens et numquam senescens lumen, ut si de sole dicamus.

iuvincius - v. A2 *iuventus*.

iuvincula - PETR. Pis. Gramm. 160, 17 littera ... appellatur ... -a, cum casuum verborumque quandam intellegentiam capescat.

iuvincus - GL. BER. 361, 12 -i: a iuvando dicti.

iuvenis - *-be-* ROMAE INSCR. I, 83, 1, 21. — Gen. sing. *-iori* PETR. SUBD. Chron. 156, 8, *-iores* AECL. INSCR. IX, 1378,6: LEX ROM. RAET. 429, 25. — Adi., *-ior*, seq. gen.: PAUL. DIAC. Exp. 157, 1, 41 in hoc loco ubi dicit 'iorem se noverit illius qui prima hora diei venit...', intelligitur quia nullus pro aetate ... debet pre-

poni. — Anterior: DION. Gr. Nyss. hom. 397 D 1 sine capite et sine fine haec assertio esse convincitur, quae animas apud se prius praeter vitam carnis astruit vivere, et propter malitiam corporibus obligari. Eorum vero qui -iorem corpore animam esse contendunt, destruetur inconstantia. — *-ior*, subst., qui alterius in officio adiutor erat (cf. DUC. s.v. *iuiores* et adn. ad loc.): RATH. Opusc. 609 B 8 volumus et decrevimus ... ut nullum habeant de istis super se maiorem, nisi quem ipsi sibi ex se ipsis elegerint vel constituerint, qui cum suo -iore omnia illa colligat, et, ut diximus, per mensuram et numerum aequaliter dividant.

iuventa - *-be-* ROMAE INSCR. I, 83, 1, 26. — GL. BER. 374, 9 iuventus est multitudo iuvenum, -a etas.

iuventus - sing. nom. *-ncius* QUAEST. MON. 592, 45, gen. *-entis* 592, 48. — GL. BER. 374, 9 -us est multitudo iuvenum, iuventa etas. — Iuventa: ANAST. Vita Bas. 307 D 7 ille qui ... neminem vult perire, in eius memoriam reducere dignatus est, quae a -e sua perpetrarat peccata. — Transl.: LIB. SACR. 78, 2, 49 populus tuus, quaesumus, Domine, renovata semper exultet animae -e, ut qui antea in peccatorum veterosae mortis venerat senio, nunc letetur in pristinam se gloriam restitutum.

iuveo - v. A2 *iubeo*.

iuvo - *-b-* PAUL. DIAC. Exp. 74, 1, 2: inf. — *Iubente* perper pro *-ante* IOH. ARCHIC. 215, 38. — In med., seq. dat. pro acc.: AN. EX DIV. 148, 10 amigdala (*sic*) ... trita cum mentarum sucus sanguinem reiecentibus -bat.

iuxiurandum - v. A2 *iusiurandum*.

iuxta - v. v. *Lx*, A1 et A2 *iusta*.

iuxtus - v. *Lx*, A1 et A2 *iustus*.

ivi - v. A2 *ibi*.

ividem - v. A2 *ibidem*.

L

la - vim articuli habet: CHRON. ALT. 7, 11 pavimentum ecclesie fecerunt roda medium ... Propter hoc quod proximum erat hic habitatio, constituit Aurius tribunus 'la Roda' appellari.

labarum - CASS. HIST. 18, 35 imperator ... iussit viros eruditos ex auro et lapidibus pretiosis in vexillum crucis transformare signum quod -um vocabatur.

laberintus - v. *A2 labyrinthus*.

labes - PAUL. DIAC. FEST. 99, 21 -s macula in vestimento dicitur, et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos.

labilis - inconstans: CASS. VAR. 48, 24 digna plane scientia, in qua mens honestissima conquiescat, quae animo semper aliquid salutare complectitur: cui ... -is fortuna non imperat. — In imag., de diabolo: CASS. INST. 84, 14 maxime per corpus nostrum animas decipit; et ita -is per desideria humana diffunditur, ut nulla paene providentia, nullo prorsus consilio sentiat.

labinarium - ex *lābor*, f. *labina* (ital. *slavina*): MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1014, 72, 1 ex alio latere parte orientis est casalem et montem vestrum insimul pertinentem memorati vestri monasterii et nominatur maternum sicuti inter se ex partem riattello et -o exfinat.

labium - -vi- PAUL. DIAC. EXP. 84, 1, 33. — Labrum, de fonte: CASS. VAR. 67, 27 caeruleum fontem vidimus in formam dolii concavis hiatibus aestuantem et fornaces anhelantium aquarum circumducto tereti -o naturae probabili dispositione coronatas. — -a, meton., os: IOH. ARCHIC. 212, 16 non dicit prior, quando incipit, apud illos «Domine, labia mea aperies», ni tantum ad nocturnas.

labo - v. *A2 lavo*.

1 **labor** - part. praes. -ens, adi., suspensus: PAULIN. CARM. 139, 22, 108 quidam -enti dubitant pectore. — -psi, subst., sensu mor.: ROMAE INSCR. II, 4155, 11 eloquio curans errorum scismate -psos / ut veram teneant corda pacata fidem. — Elabi: ANAST. VITA IOH. EL. 507, 1, 27 videte, ne forte fuga -psus sit: magnus enim servus Dei est. — Fig.: CASS. VAR. 71, 1 loquamur de illo -pso caelo psalterio, quod vir toto orbe cantabilis ita modulatum pro animae sospitate composuit, ut his hymnis et mentis vulnera sanarentur et divinitatis singularis gratia conquiratur.

2 **labor** - -ōr RESURR. 79. — Transl., sensu spirit.: ANAST. VITA BAS. 310 B 13 bene venisti, quia multiplicasti discipulos Christi in Ecclesia

et daemones expulisti per Christum, in quo est -r tuus; de martyrio: ENN. HYMN. 5, 4, 64 quid Stephano potentius? / dicas coronam: martyr est. / Hoc est homo, quod praemium / fructus -is nomen est: VITA GAUD. NOV. 419, 5, 23 gratias tibi Domine Iesu, qui ... tuis praestas per -em mercedem.

laboratio - opus, sensu Christ.: RATH. PRAEL. 215 C 6 iam nunc satis cum Iudaeis sabbatizasti. Pone modum nunc vacationi, et insiste piae -i. — Illiberalis labor: CONC. ROM. 826, 566, 11 de negotiis et -ibus die dominico non faciendis.

laborator - qui opus facit: RATH. PRAEL. 149 B 1 esto -r non solum iustus, sed et assiduus, tuis contentus, nullum fraudans, neminem laedens, neminem vituperans, non aliquem calumnians. — De agricola: MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1012, 59, 5 ubi ... et bos et heredes vestris ipsum coniolium nostrum totum pastenaberitis de arbores et bites bene quomodo iustum fueris ut dicat tertias et quartas personas de hominibus vonis laboratores quod bene siant pastenatum.

laboratum - fortasse ad reditus parentibus, facultate filio tradita, ad vitae tempus solvendo spectat; germ. *Alenteil, Leibzucht* (cf. adn. ad loc.): LEX ROM. RAET. 383, 4 si quis homo de facultatem suam, quam habet, si forsitan exinde aut fiscum aut aliud publicum aut -um a (= ad?) parentes reddere debet, si ipse tributus ei graves (v. l. gravis) est ad solvendum, ipsam facultatem, unde illum tributum reddere debuit, dimittat ad alius suus (v. l. alios suos) heredes, qui ipsum tributum de ipsa facultatem reddere debeant.

laboro - *allaborandum* pro *ad -andum* inf. — -bu- inf., *lav-* MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 950, 10, 4. — Part. praes., nom. pl. -antis COD. CAR. 440, 3. — Alqod opus facere, ital. *lavorare*: LEX ROM. RAET. 340, 10 tutores ... -ent et ipsos parvulos nutriant: RATH. PRAEL. 149 C 3 miles es: ... si non vales militando acquirere stipendium, -ando manibus sectare victum, et fuge praedam, cave homicidium, devita sacrilegium. — Colere: PAUL. DIAC. EXP. 167, 1, 22 ille qui ortum ad -andum habet, in ortum solummodo vadat: MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1020, 143, 2 pro alimoniis tuis dedimus et tradidimus tibi... integrum ortum ... et integra una petias de terras ... ut in tua omnibus diebus vite tue sint potestate tenendi et dominandi... -andi et alla-andum tribuendi. — Morbo vel incommodo premi, seq. gen.: AN. EX DIV. 148, 24 aceda... pulmonibus

refrigerat, iocineris -antibus succurrit; seq. *de* cum abl.: CASS. Var. 106, 29 ad inanes contentiones sic descenditur, tanquam de statu periclitantis patriae -etur. — *-ans*, subst., operarius: ROMAE INSCR. V, 13279, 1 Musicus cum suis -burantibus.

labratum - osculum regis salutandi causa manui propriae impressum (cf. THES. s.v.): GL. PHILOX. 224, 1, 37 -um (?): ἄσπαστικὸν βασιλέως, φίλημα βασιλικόν.

labrum - in imag.: CASS. Var. 48, 14 non primis, ut aiunt, -is eloquentiam consecutus, toto se Aonii fonte satiavit.

labsus - v. *A2 lapsus*.

laburo - v. *A2 laboro*.

labyrinthus - *-berintus* inf. — GL. PLAC. 27, 1, 30 -berintus: locus in Creta insula, parietibus obscuris circumtextus, quem aedificavit Daedalus artifex. — Transl.: ANAST. Ep. tres 740 A 8 unde factum est ut tantum virum ... intra cuiusdam -i difficilia irretiret.

lac - transl., de doctrina Christiana: PAULIN. Hymn. 150, 23, 90 me sancta mater -e nam catholico / tempus per omne nutrit Eccllesia: BERT. Barth. Lip. 40 D 16 vide eum (*scil.* Bartholomaeum) ... imperfectos iugiter rigare manu doctrinae, crescentes in aetate Christi verbi -e nutrire.

lacer - PAUL. DIAC. Fest. 105, 6 lacerare, dividere, comminuere est; ex quo dictus ... -r, quod auribus curtatis est, et -um, quodcumque est in corpore imminutum.

laceratio - transl., de locorum expilatione: CASS. Var. 372, 10 additur etiam quod (regio) tantis commeantium fatigatur adventibus, tanta excurrentium -e deteritur, ut rationabiliter illi remitti debuisset vel quod apud ipsam nasci posse constaret; de laesione qualibet: CASS. Var. 19, 26 talia igitur secreta violare, sic certissima velle confundere, nonne veritatis ipsius videtur esse crudelis ac foeda -o? — Obtrectatio: LIB. SACR. 154, 2, 4 maiestatem tuam supplices exoramus, ut nec terreri nos -ibus patiaris iniustis, nec captiosis adulationibus implicari: 154, 2, 15 qui famulos tuos informare dignaris, ut non tam nos exagitet inepta -o superborum, quam potius moveat miseratio lacerantium.

lacerna - PAUL. DIAC. Fest. 105, 6 lacerare, dividere, comminuere est; ex quo ... -a, quod minus capitis est. — Meton.: CASS. Var. 29, 4 sufficit possessori compendium pensionis: tributa sunt purpurae, non -ae (*i. e. tributa debentur regi, non privatis*; cf. adn. ad loc.).

lacero - part. praes. gen. pl. *-antum* inf. — PAUL. DIAC. Fest. 105, 4 -are dividere, comminuere est; ex quo dictus est lanus, qui disci<n>dendo -at pecora; lacinia, quod pars vestimenti est; lacerna, quod minus capitis est; lacer quod auribus curtatis est, et lacerum, quodcumque est in corpore imminutum. — Obtrectare: LIB. SACR. 154, 2, 15 qui famulos tuos informare dignaris, ut non tam nos exagitet inepta laceratio superborum, quam potius moveat miseratio -antum. — *-tus*, timidus, afflicto: CASS. Var. 136, 25 districtio semper subtrahi non debet regiae iussionis, ut et audaces metus comprimat et -os spes futura refoveat.

laccio - part. praes. *-antes* GL. PHILOX. 224, 2, 17. — PAUL. DIAC. Fest. 104, 16 lacin in fraudem inducit. Inde est allicere et -ere; inde lactat, illectat, delectat, oblectat: GL. PLAC. 27, 1, 26 -ere: metaphora a canibus vel a feris quae solent lacerando provocare; verbum coniugationis tertiae correptae.

lacinia - PAUL. DIAC. Fest. 64, 21 delaniare: est discindere et quasi lanam trahere, unde -a et lanus dicitur, qui pecus discindit: 105, 4 lacerare dividere, comminuere est; ex quo dictus est lanus, qui disci<n>dendo lacerat pecora; -a, quod pars vestimenti est.

lacio - PAUL. DIAC. Fest. 25, 14 adlicit est perducit aliquem in rem, dictum a verbo -it, id est decipit: 103, 25 -it decipiendo inducit. Lax etenim fraus est: 104, 16 -it in fraudem inducit. Inde est allicere et lacessere; inde lactat, illectat, delectat, oblectat.

lacrima - v. *A2 lacryma*.

lacrimabiliter - modo lacrimis digno: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 133, 18 Sclavi Histriam, interfectis militibus, -r depraedati sunt.

lacryma - *-ri* inf. — *In -as fluere*, ital. *sciogliersi in lacrime*: RATH. Prael. 207 C 1 (mulier peccatrix) quot enim in se prius habuit oblectamenta, tot de se protulit holocausta; subiugavit cuncta genera delectationum, dum de se nil sibi relinquens, tot fluxit in -as desideriorum coelestium (cf. Lc 7, 37 s.). — *-arum vallis*, apud Christ., de vita terrena: PAULIN. Hymn. 135, 4, 18 nos laeta traxit caro de paradiso, / misit in huius saeculi exsilium; / in -rimarum valle delitescimus, / diris ligati peccatorum vinculis. V. et *A2 dacrima*.

lactarius - *lec-* inf., *-tea* - ROMAE INSCR. V, 14583, 2. — GL. PHILOX. 186, 2, 3 herba lec-a: τῆθύμαλλον. — PAUL. DIAC. Fest. 105, 12 -a

columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes lacte alendos deferebant.

lactearius - v. *A2 lactarius*.

lacticulosus - -*gu-* inf. — GL. PHILOX. 224, 2, 22 -gulosus: λιπογάλακτος.

lactifluus - transl., de doctrina Christiana: PAULIN. Hymn. 31, 41, 162 in paradiso vos, famosi pueri, / aureas domus fontesque -os, / mellitos modo possidetis rivulos, / semper felices.

lactigulosus - v. *A2 lacticulosus*.

1 **lacto** - transl.: VITA GAUD. NOV. 418, 2, 11 hic enim ab ipsis cunabulis adeo in religionis propositum exarserat tantaque sapientiae studiis primitiva -atur infantia, ut ... ecclesiasticam regulam toto conamine diligendo insequeretur.

2 **lacto** - PAUL. DIAC. Fest. 104, 17 lacin in fraudem inducit. Inde est allicere et lacessere; inde -at, illectat, delectat, oblectat.

lacuna - PAUL. DIAC. Fest. 104, 14 -a, id est aquae collectio, a lacu derivatur, quam alii lamam, alii lustram dicunt: 104, 12 lustra significat -as lutas, quae sunt in silvis aprorum cubilia.

lacus - gen. -i inf. — PAUL. DIAC. Fest. 104, 14 lacuna, id est aquae collectio, a -u derivatur. — In imag.: NIC. I 287, 26 ita corporis tui motibus cedere consensisti et relaxatis voluptatum habenis temetipsum in -um miseriae et in lutum faecis prohibitum deiecisti, ut qui positus fueras in gubernatione populorum effectus sis ruina multorum. — De inferno: LIB. SACR. 150, 1, 25 omnipotens et misericors Deus, ... erue animam meam ... de manu inimicorum et de profundo -i.

ladicus - v. *Lx* et *A2 laicus*.

laea - v. *A2 lea*.

laectio - v. *A2 lectio*.

laemures - v. *A2 lemures*.

laena - PAUL. DIAC. Fest. 104, 18 -a vestimenti genus habitu duplicis; quidam appellatam existimant Tusce, quidam Graece, quam χλανίδα dicunt.

laesio - v. *A2 lesio*.

laesus - v. *A2 lesus*.

laetanter - cum laetitia, laete: LIB. SACR. 133, 2, 30 vere dignum ... huius diei celebritate precipua tuarum -r virtutum intonare praeconia: CASS. Hist. 435, 16 quod illi -r adimpleverunt.

laetifico - *le-* LIB. SACR. 27, 2, 42. — Glorifico: PASS. MAGNI 709, 39, 24 cumque tam iocosam tyranni legationem accepissent Anagnini, Dominum in toto corde suo -antes, cito

convernerunt in unum, nihilque morati ... Verulam festinanter cucurrerunt.

laetinia - v. *A2 litania*.

laetitia - *letici-* SACR. GEL. 82, 19. — Nota locut. adv. *sub -a*, laete: CASS. Var. 67, 11 molesta est illatio nostrae clementiae, quae defletur, quia quicquid *sub -a* penditur, accipientis laudibus applicatur.

laetor - v. *A2 letor*.

laetrosum - PAUL. DIAC. Fest. 104, 113 a laeva laetrum sinistrum et -um sinistrum.

laetrum - PAUL. DIAC. Fest. 104, 113 a laeva -um sinistrum et laetrosum sinistrum: GL. PHILOX. 224, 2, 10 -um: ἀριστερόν.

laevir - v. *A2 levir*.

laevus - PAUL. DIAC. Fest. 104, 12 -a: sinistra, quam Graeci σκιάν. Unde tractum cognomen Scaevola: 104, 113 a -a laetrum sinistrum et laetrosum sinistrum.

lagoenarius - -*gunara* inf. — Ad mercaturam lagoenarum pertinens (cf. THES. s.v.): ROMAE INSCR. V, 15839, 3 Leontia ... ad porta(m) Trigemina(m) -gunara.

lagunarus - v. *A2 lagoenarius*.

laicalis - laicus: STEPH. V 800 B I si ... aliquis vestrum, tam de sacerdotali ordine quam de -i coetu, contemptor vel transgressor apparuerit per inobedientiam, sacerdos ... maneat suspensus a proprio ministerio, ... laicus vero ... a vino et cocto suspensus existat.

laicatus - laicalis conditio, distincta a clericali (cf. DUC. s.v.): MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 962, 103, 5 certum est me Benedictum humilem monachum, qui in -um Bonito appellabam (*pro* appellabar), a presenti die ... offero et trado vobis domino Sergio venerabili ygumeno ... terra mea posita ad sanctum Stephanum ad Meiana: I 2, a. 966, 147, 13 a parte occidentis est terra vestra memorati sancti vestri monasterii qui fuit quondam Timothei monachi vestri qui in -um Taurus vocabat (*pro* vocabatur).

laicus - *ladi-* inf. — In monasteriis, qui vulgo *conversi*, *oblati* dicuntur (cf. DUC. s.v.): MON. NEAP. ARCH. IV, a. 1021, 147, 34 quandoque vos ... monachis aut ladicis ipsius vestri monasterii vel autoribus vestris ibidem inventas dederitis aut direxeritis pro serbitium ipsius vestri monasterii tunc nos vos et eis et caballis vestris et illorum recipere debeamus in casis nostris.

lama - -*mm-* MON. NEAP. ARCH. I 2, a. 959, 74, 18. — GL. PHILOX. 224, 2, 29 -ae: πηλώδεις τόποι: PAUL. DIAC. Fest. 104, 14

lacuna, id est aquae collectio, a lacu derivatur, quam alii -am, alii lustram dicunt. — Piscina: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 55, 6 rex Agelmund ... eum (*scil.* infantulum) de piscina, quae eorum lingua -a dicitur, abstulit, Lamissio eidem nomen imposuit.

lambero - PAUL. DIAC. Fest. 105, 19 -at: scindit ac laniat.

lamentabiliter - lamentabili modo: IOS. FL. Apion. 92, 16 iubente rege, ut confideret et diceret quis esset ... tunc hominem cum gemitu et lacrimis -r suam narrasse necessitatem.

lamentacio - v. A2 *lamentatio*.

lamentatio - -ci- IOH. ARCHIC. 208, 2, 4.

lamentator - GL. PHILOX. 224, 2, 31 -or: θρηνητής.

lamentus - GL. PLAC. 26, 2, 3 lamenta dicimus genere neutro numero semper plurali; '-us' autem genere masculino dicunt Iudaei et eorum filii, cimices non lecti genialis, sed s[c]andapilae amphitheatralis.

lamma - v. A2 *lama*.

lampas - transl., de hom., sensu mor.: VITA APIAN. 324, 1, 32 (sanctus Apianus) -s vero quandoque micabat, cum ad exemplum ceterorum lucem boni operis largiter effundebat, secundum Evangelium: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona (Matth. 5, 16).

lampena - GL. PLAC. 27, 1, 11 -ae: stellae quaedam sic dictae.

lampo - lucere, transl.: CASS. Inst. 59, 22 quem (*scil.* Hieronymum) in Bethleem habitasse, otiosum fuisse non arbitror, nisi ut in terra illa miraculorum ad instar solis eius quoque ab Oriente nobis -aret eloquium.

lana - PAUL. DIAC. Fest. 64, 21 delaniare: est discindere et quasi -am trahere, unde lacinia et lanius dicitur, qui pecus discindit.

lanatus - lana praeditus: GL. PHILOX. 241, 2, 40 pellis -a: μηλωτή, ἄρνακίς. — PAUL. DIAC. Fest. 102, 1 in pelle -a nova nupta conserere solet, vel propter morem vetustum, quia antiquitus homines pellibus erant induti, vel quod testetur lanificii officium se praestaturam viro.

lancea - -ci- inf. — GL. PHILOX. 225, 1, 6 -cia: λόγχη: PAUL. DIAC. Fest. 105, 17 -a a Graeco dicta, quam illi λόγχην vocant.

lancia - v. A2 *lancea*.

lanciaris - subst., miles lancea armatus: CASS. Hist. 357, 33 Valentinianus ..., qui post

paululum sumpsit imperium, tunc millenarius erat circa palatia constitutus dux -orum.

lancino - GL. PLAC. 27, 2, 18 -are: per lances dividere.

lanerum - PAUL. DIAC. Fest. 105, 20 -um (v. l. lave-) vestimenti genus ex lana sucida confectum.

langor - v. *Lx* et A2 *languor*.

languo - part. praes., fort. perper. -gues MON. NEAP. ARCH. II, a. 982, 32, 8.

languor - -go- inf. — Morbus, sensu spirit.: LIB. SACR. 168, 2, 35 ut omnes -gorum insidiae ... effugiant. ANAST. Vita Bas. 309 B 15 qui (*scil.* Deus) potestatem talem habet, ut in terris remittat omnium peccata et daret gratiam servis suis, ut post discessum eorum sanent omnem -em et omnem infirmitatem: ANAST. Vita Ioh. El. 513, 1, 67 qui (*scil.* homo) -em inflationis et superbiae habebat: VITA APIAN. 323, 1, 22 S. Apiane, qui ... diversis -ibus diversa remedia adhibes.

laniatura - actus laniandi: GL. PLAC. 27, 1, 30 laniena: locus, ubi animalia mactantur; dictus a -a.

laniena - GL. PLAC. 27, 1, 30 -a: locus, ubi animalia mactantur; dictus a laniatura.

lanipendius - GL. PHILOX. 225, 1, 6 -us: σταθμοῦχος ἐριδίων.

lanista - -t[r]a inf. — GL. PHILOX. 225, 1, 4 -a: λουδοτρόφος: 225, 1, 2 -t[r]a: λουδοτρόφος, μονομαχοτρόφος, ἐπιστάτης μονομάχων.

lanius - PAUL. DIAC. Fest. 64, 22 delaniare: est discindere et quasi lanam trahere, unde lacinia et -us dicitur, qui pecus discindit: 105, 4 lacerare dividere, comminuere est; ex quo dictus est -us, qui disci<n>dendo lacerat pecora.

lanna - GL. PHILOX. 225, 1, 4 -a: λοβός ὄτιου.

lanoculus - PAUL. DIAC. Fest. 105, 18 -us, qui lana tegit oculi vitium.

lans - v. A2 *lanx* et *laus*.

lanterna - GL. PHILOX. 225, 1, 9 -a: φανός, ἐστία πλατέως κειμένη (?).

lanx - -ns GL. PHILOX. 225, 1, 7. — Nota locut. -e et *licio*, in form. iuris: PAUL. DIAC. Fest. 104, 5 -e et *licio* dicebatur apud antiquos, quia qui furtum ibat quaerere in domo aliena, *licio* cinctus intrabat -emque ante oculos tenebat propter matrum familiae aut virginum praesentiam. — Transl., *cum aequa -e*, aequabiliter: VITA LEUC. 673, 5, 11 germanus ... cum aequa -e idem beatum pignus diviserat.

lapathium - *-ti-* inf. — Abl. *-tiu* AN. EX DIV. 138, 16.

lapatium - v. *A2 lapathium*.

lapidinae - *-pidici-* Ios. FL. Apion. 63, 2: inf. — GL. PHILOX. 225, 1, 12 *-pidicina*: λατομία: PAUL. DIAC. Fest. 105, 12 *-pidicinae*, ubi exciduntur lapides.

lapidicinae - v. *A2 lapidinae*.

lapillosus - lapidosus: GUMP. Venc. 216, 21 aspera montium cacumina, vallium exitialia praecipitia, diverticulorum ac semitarum -a vel glacię horrentia inter civitates itinera ... nudipes ... perlustrabat.

lapio - PAUL. DIAC. Fest. 105, 21 *-it*: dolore afficit.

lapis - nota locut. *manalis -is*: PAUL. DIAC. Fest. 115, 6 manalem -em putabant esse ostium Orci, per quod animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur manes. manalem vocabant -em etiam petram quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis, quam cum propter nimiam siccitatem in urbem pertraherent, insequeretur pluvia statim, eumque,

quod aquas manaret, manalem -em dixere. — Transl., de idolis lapidibus confectis: PASS. CYR. 6, 2, 59 nos peccatores adoramus Dominum nostrum Iesum Christum, filium Dei. Nam daemonibus et -ibus numquam humiliamur: PASS. CONC. 9, 63 ego non sacrificio -i surdo et muto, quia habeo Dominum meum Iesum Christum, cui servit anima mea.

lapsus - *-bs-* ROMAE INSCR. I, 3268, 6. — PAUL. DIAC. Fest. 105, 23 latex a -u, profluens aqua dicitur.

lar - *-sibus* inf. — PAUL. DIAC. Fest. 323, 6 R pro S (*sic*; S pro R ?) littera saepe antiqui posuerunt, ut maiosibus, meliosibus, -sibus, fesiis pro maioribus, melioribus, -ribus, feriis. — GL. BER. 381, 2 '-r' ignis dicitur; sed ponitur etiam pro domibus, ideo quia in omnibus pene domibus ignis invenitur.

largifluus - transl.: PAUL. DIAC. Hist. Lang. 99, 10 quae (*scil.* aurum et argentum) ille pene omnia secundum suum morem erogatione -a dispensavit egenis.